

בס"ד. ש"פ שמות, כ"ג טבת, מבה"ח שבט ה'תשמ"ג.

בלתי מוגה

הבאים ירש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה. הנה פסוק זה הוא התחלת הפטרת פ' שמות, ומדייק בזה כ"ק אדמו"ר הזקן והנשיאים שלאחריו, דצריך להבין השיכות דבחי' השרשה לביאת מצרים, שבזה קאי בפ' שמות שענינה של פרשה זו הוא סיפור ענין גלות מצרים.

והענין הוא, דהנה הירידה בגלות מצרים שהוא הראש והשורש לכל הגליות, וכמאמר כל המלכיות נקראו על שם מצרים ע"ש שהם מצירים לישראל, הוא בשביל העלי' והגאולה, כמ"ש אל תירא מרדה מצרימה גר' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. ולא עוד אלא שירידה זו היא גם בשביל העלי' והגאולה דלע"ל, דכשם שגלות מצרים הוא ראש ושורש לכל הגליות כן הוא גם בשביל העלי' מכל הגליות שלאחריו, כולל העלי' והגאולה דלעתיד, שזהו מה שנאמר ואנכי אעלך גם עלה, ב' עליות, דקאי גם על העלי' דלעתיד.

ובזה יובן ענין הקשר דההפטרה הבאים ירש יעקב יציץ ופרח ישראל ומלאו פני תבל תנובה, לפרשת השבוע המדברת בביאת יעקב ובניו למצרים, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה גר', משום שביאתם למצרים היתה באופן של ירש, השרשה שבשביל הצמיחה. היינו, דכשם שהשרשה זוריעה בפשטות מביאה לידי צמיחה, כך גם הירידה למצרים שנשרש בה כל ענין הגאולה, להיות אח"כ יציץ ופרח ישראל. ולא רק הגאולה ממצרים, אלא גם הגאולה דלעתיד כנ"ל. וכמ"ש ומלאו פני תבל תנובה, היינו שפעולת הצמיחה והפריחה שהיא הגאולה תהי' בכל העולם כולו, ומלאו פני תבל. וזהו גם מ"ש בהמשך ההפטרה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים גר', היינו מכל העולם כולו. ובפרטיות יותר, הנה בפסוק זה קאי על פעולת הגאולה בב' אופני גלות, ארץ אשור וארץ מצרים. דהאובדים בארץ אשור הם אלו השקועים בתענוגי העולם, כי אשור הוא מלשון אושר ותענוג, והנדחים בארץ מצרים הם אלו שהם באופן של מיצר. [וכעין ב' אופנים אלו הי' גם בגלות מצרים גופא (שהוא השורש לכל הגליות), דענין אשור שבגלות מצרים הוא כמ"ש כגן ה' כארץ מצרים גר', וכמצרים גופא הי' מושב בני ישראל בארץ גושן, מיטב הארץ. ונוסף לזה הי' ענין הגלות והמיצר, הנדחים מארץ מצרים]. ופעולת הגאולה דלעתיד תהי' בכלום, שיכואו להשתחוות לה' בהר הקודש גר'.

ולהבין יותר כללות הענין מה שנאמר כאן הבאים ירש יעקב יציץ ופרח ישראל, מקדים בהמאמר בתורה אור שם, מ"ש כה אמר ה' בוראך יעקב ויוצרך ישראל גר'. ומדייק בזה, מהו שביעקב נאמר ל' בריאה ובישראל נאמר ל' יצירה. דעולם הבריאה הוא למעלה מעולם היצירה, ולאידך הלא בחי' ישראל הוא גדול מבחי' יעקב כו', וא"כ מדוע נאמר בוראך אצל יעקב ויוצרך אצל ישראל.

ויובן כל זה בהקדם מה שנאמר וזרעתי לי בארץ, שהמצוות נזרעו דוקא למטה בארץ. דהנה בענין המצוות יש ב' בחינות. דיש בחי' מצוות כמו שהם למעלה, שנקראו מצוותי, מצוותיו של המאציל ב"ה. ויש בחי' מצוות כמו שהן למטה, מה שהמצוות נתלבשו בדברים גשמיים, ציצית בצמר גשמי ותפילין בעור גשמי וכו'. דענינם של המצוות למטה הוא לחבר את העולם הזה הגשמי עם אלקות, מצוה מלשון צוותא וחיבור. וע"ז נאמר וזרעתי לי בארץ, דכמו כשזורעים גרעין צריך לזרוע אותו בארץ דוקא, שאז הוא עושה שרשים ומצמיח ועושה פירות כו' כן הוא גם בענין המצוות, שניתנו בארץ דוקא, משא"כ בג"ע ידוע שיש שם רק לימוד תורה ולא קיום מצוות. וכמ"ש יגיעו ימים אשר תאמר אין לי חפץ בם, וכנ"ל שהמצוות נתלבשו בדברים גשמיים.

אמנם בארץ גופא הרי המצוות נזרעו בישראל דוקא (כמבואר בהמשך המאמר שם), דישראל נקראו ארץ חפץ, משא"כ כאשר המצוות אינם נעשים בישראל אז אין בזה שום ענין כלל. ומביא ע"ז בהמאמר ב' דוגמאות (בלתי רגילות לכאורה), הא' דכאשר התפילין מונחים על השולחן לא נתהווה מזה שום גילוי כלל. והב' כשעכו"ם מניח אותם לא יצמח מזה ג"כ שום גילוי כלל. ומכיון שדוגמאות אלה הם לשון כ"ק אדמו"ר הזקן [כי אף שהספר תורה אור נדפס מרשימות השומעים שרשמו את לשון אדמו"ר הזקן, מ"מ הרי כ"ק אדמו"ר הצ"צ הגי' את המאמרים טרם שנמסרו לדפוס, ובמקום זה לא כתב שלא דק הרשם או שמילים אלה נראה שאינם לאדה"ז, ומשמע מזה שכך הי' לשון אדמו"ר הזקן], הרי מובן, שדוגמאות אלה הם בדיוק. דכאשר התפילין מונחים על השולחן או שעכו"ם מניח אותם אין בזה שום ענין כלל, כי המצוות צריכים להיות בישראל דוקא, שנקראו ארץ חפץ. וכמו בזריעה גשמית, דיש מדבר שאין זורעים בו ויש מדברות כאלה שאינם ראויים להצמיח כלל, והזריעה צ"ל דוקא בארץ חפץ, במקום ראוי ומוכשר במיוחד לזריעה, כן הוא גם בזריעת המצוות, שצ"ל דוקא בישראל הנקראים ארץ חפץ.

וביאור הענין מה שישראל דוקא נקראו ארץ חפץ, דהנה תכלית הכוונה דבריאת העולם היא בשביל ישראל, כמאמר בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית כמ"ש קדש ישראל להוי' ראשית תבואתה. ובוה גופא הרי מחשבתם של ישראל קדמה לכל דבר ואפילו לתורה. דזהו מה שאחד הפירושים כמ"ש בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ הוא, דקאי בהתהוות התורה, שמים היא תושב"כ וארץ היא תושב"ע"פ, וע"ז אומרים שהתורה היא בשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתה, כי מחשבת ישראל קדמה אפילו לתורה. ומשום זה דוקא ישראל הם ארץ חפץ לזרוע בהם המצוות.

וזהו מ"ש בוראך יעקב ויוצרך ישראל, דמכיון שמחשבתם של ישראל קדמה לכל דבר, לכן דוקא על ידם נעשה בריאת העולם מאין לישי. והיינו,

דמכיון שבריאת העולם היא בשביל ישראל, הרי אמיתית הענין דההוות העולם מאין ליש נעשה ע"י ישראל דוקא, כי ע"י עבודת ישראל בקיום המצוות, שענינם לעשות מהיש אין, ע"ז נעשה העולם למציאות אמיתית משום שהוא קשור עם תומ"צ, אמיתית הענין דההוות מאין ליש. ועד להגילוי דשמים וארץ חדשים לע"ל. וזהו בוראך יעקב, שבריאת העולם מאין ליש היא ע"י יעקב, ע"י עבודת ישראל בקיום המצוות. וכזה גופא אומר ב' ענינים. בוראך יעקב ויוצרך ישראל. דע"י העבודה שבבחי' יעקב, עצם קיום המצוות, ע"ז נמשך בוראך, בריאה יש מאין כנ"ל, וע"י העבודה שבבחי' ישראל, הנה לא זו בלבד שעושים את הבריאה מאין ליש אלא עוד זאת שמוסיפים בה גם צורה, יוצרך ישראל.

וזהו הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל גו'. דכללות המצוות הם למטה בארץ דוקא, כמו הגרעין שנזרע בארץ דוקא, ואין בו טעם (עכ"פ לפי ערך הפירות שיצמחו ממנו), כך גם המצוות נתלבשו בדברים גשמיים כנ"ל. וזהו גם מה שנאמר כאן התואר יעקב דוקא שהוא ע"ש וידו אוחזת בעקב גו', שהעקב מורה על הירידה למטה ביותר. אבל ע"י זריעה זו שבבחי' העקב נמשך על ידה גם היו"ד, יעקב אותיות יו"ד עקב. וע"ז נעשה אח"כ יציץ ופרח ישראל, שבא אח"כ לידי צמיחה ופריחה. שמהיו"ד דיעקב נעשה אח"כ היו"ד דישראל, אלא שהוא באופן נעלה יותר, יו"ד ראש, כי ישראל אותיות יו"ד ראש, באופן של ראש.

והענין בפשטות הוא, דע"י הבאים ישרש יעקב, קיום המצוות בדברים גשמיים בזמן הזה, זוכים ליציץ ופרח ישראל, אמיתית הענין דקיום המצוות שיהי' לע"ל, וכמבואר בארוכה בתו"ח פ' ויחי ובהמשך וככה לכ"ק אדמו"ר מהר"ש (שהשנה היא שנת המאה להסתלקותו) כביאור מה שאומרים ושם נעשה לפניך כמצות רצונך, שקיום המצוות באופן דמצות רצונך יהי' לעתיד דוקא.

וכללות תוכן ההפטרה הוא, דע"י הבאים ישרש יעקב, קיום המצוות בגשמיות והעבודה בזמן הגלות, באים אח"כ ליציץ ופרח ישראל לע"ל, ועד (כהמשך ההפטרה) שוהי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור גו' בהר הקודש בירושלים, במהרה בימינו ממש.

